Overdose av middelaldersk kvakksalveri

Julian Walker
**How to cure the plague
 and other curious remedies**
 138 s, ill. London: The British Library, 2013.
 Pris GBP 10
 ISBN 978-0-7123-5701-2

Forfatteren, som er kunstner, har samlet medisinske oppskrifter fra middelalderen til 1800-tallet. Hver oppskrift er kommentert, og mange er illustrert med samtidige svart-hvitt-tegninger. Det er en bok i grenselandet mellom kunst og vitenskap. Målgruppen er lesere med historisk/medisinsk interessefelt, med sans for det kuriøse og bisarre.

Innledningen på 8–10 sider er en grei oversikt over medisinen utvikling fra middelalderen frem til 1800-tallet. Etter denne innledningen består resten av boken av et par hundre råd og oppskrifter for ulike plager og sykdommer.

Forfatteren har til en viss grad modernisert språket i de gamle beskrivelsene, men mange vil nok likevel oppleve at de kan være vanskelige å forstå. Derfor er de ledsagende kommentarene nødvendige. Forfatteren forklarer betydningen av den originale teksten og hvilke teorier som lå til grunn for valget av ingredienser. Han kommenterer også om noen av rådene kan tenkes å ha hatt reell positiv effekt. De fleste var i beste fall virkningsløse, noen åpenbart skadelige.

Hestemøkk kokt i hvitvin skal hjelpe for pleuritt, og astma blir bra hvis man utelukkende lever på kokte gulrøtter. Diaré kan behandles med et varmt, hardkokt egg mot anus, og kvikksølvklyster tar knekken på innvollsorm. Det gis også en innføring i kataraktbehandling (stærstikking) og kalde avrivninger mot galskap.

Slike kuriøse medisinske råd kan være morsomme. Oppfinnsomheten har ikke kjent noen grenser når det gjelder valg av ingredienser og bruksområder. Men å lese et par hundre slike oppskrifter etter hverandre blir kjedelig og monotont, selv om forfatterens kommentarer bidrar til å gjøre det noe mer interessant. Dette er en bok for spesielt interesserte. Jeg tror ikke det er mange av dem.

Hogne Sandvik
 Fastlege, Bergen

Enda en god lærebok i medisinsk genetikk

Dorian J. Pritchard, Bruce R. Korf
Medical genetics at a glance
 3. utg. 231 s, tab, ill. Chichester:
 Wiley-Blackwell, 2013. Pris GBP 24
 ISBN 978-0-470-65654-9

Dette er tredje utgave av en lærebok primært beregnet på medisinstudenter. Målgruppen er også leger og annet helsepersonell, og ifølge forordet skal den være særlig egnet som forberedelse til eksamen.

Boken er inndelt i 14 deler basert på emner og 75 kapitler. Den er rimelig lett å finne frem i, selv om inndelingen i emner ikke alltid synes logisk. Tvillingstudier er for eksempel gruppert under emnet multifaktoriell arv. Et nyttig emne er *Embryology and congenital abnormalities*, som er viktig for forståelsen av utviklingen av dysmorfiske trekk som inngår i syndromer. Kapitlet *Self-assessment case studies: questions and answers* er lærerikt og sikkert nyttig under forberedelser til en eksamen.

Det er rikelig med gode illustrasjoner, men ingen fotografier av pasienter. De fenotypiske trekkene ved de syndromene som omtales, er illustrert ved tegninger, noe som på ingen måte erstatter gode pasientfotografier når man skal lære å gjenkjenne syndromer. En rekke genetisk betingede syndromer er omtalt, men utvalget virker nokså tilfeldig. Omtale av problemer som krever umiddelbar intervensjon kan være nyttig, men leger som skal behandle slike sjeldne syndromer har forhåpentlig mer omfattende litteratur til rådighet.

Genetikk blir en stadig viktigere del av medisinen når gentestene nå inntar medisinen i et raskt tempo. Det er derfor behov for gode lærebøker for leger. Denne boken kan anbefales både for studenter og for leger som ønsker en oppdatering i medisinsk genetikk. For leger som ønsker en innføring eller oppdatering i klinisk genetikk, finnes det imidlertid alternativer som er utstyrt med bedre illustrasjoner.

Karen Helene Ørstavik
 Professor emerita, Avdeling for medisinsk genetikk
 Oslo universitetssykehus, Rikshospitalet